

FESTIVAL

ZOMER SINT-PIETER

middagen vol klassiek

EEN MUZIKAAL EUROPA?

Marcin Mielczewski

(1651)

Canzona a tre

Johann Michael Bach

(1648-1694)

Sonata a 4

Bartolomé de Selma y Salaverde

(ca.1580-1638)

Canzona Prima canto e basso

Giovanni Legrenzi

(1626-1690)

Sonata La Frangipana

Lambert Pietkain

(1613-1996)

Sonata Monke

Antoine Dornel

(ca. 1685-ca. 1756)

Sonate en quatuor

Lentement-Rapidement

Fugue

Lentement

Fugue

Henry Purcell

(1659-1695)

Fantasia Three Parts upon a Ground

ZOMER 2023

02.08

PROGRAMMA VAN DE DAG

CLEMATIS

Stéphanie de Failly

viool

Amandine Solano

viool

Ellie Nimeroski

alt

Jérôme Huille

cello

Brice Saily

orgel

VOLGEND CONCERT

03.08

Atsushi Sakai

basgamba

Marion Martineau

basgamba

—

Jean de Sainte-Colombe

(ca 1640-ca 1700)

Concerts à deux violes esgales

Wanneer men het heeft over de ontwikkeling van de instrumentale muziek in Europa in de 17de eeuw, dan heeft men de neiging te stellen dat er twee grote vormen werden ontwikkeld: de *sonata* in Italië en de *suite* in Frankrijk. En klaar! Deze bewering is te vaag. Het volstaat de indrukwekkende productie van dit repertoire van dichtbij te bekijken om vast te stellen dat de situatie veel complexer is: de twee genres komen voortdurend naast elkaar en gaan de confrontatie met elkaar aan. Dit bracht iemand als Johann Sebastian Bach ertoe om stukken te schrijven die de genres met elkaar verbinden, zoals zijn beroemde *Sonates en Partita's* voor viool, een 'mengvorm' naar het voorbeeld van de componisten van de vorige generatie. Wie het repertoire van de andere Europese landen verkent, treft bovendien talrijke varianten aan.

De sonate is van Italiaanse origine en verscheen in het prille begin van de 17de eeuw, toen ook de opera ontstond en de instrumentisten hun gevoelens begonnen uit te drukken via hun instrument. Net zoals de zangers op '*cantare*' uit waren, wilden zij '*suonare*'! Het waren hun gevoelens die de vorm bepaalden, want naargelang hun humeur wilden ze nu eens ontroeren, dan weer indruk maken: de organisatie van de verschillende elementen uit het barokke discours was hier absoluut veranderlijk. Pas begin 18de eeuw, bij de aanvang van wat men later het 'classicisme' zou noemen, kwamen de vormen vast te liggen. De origine van de suite is echter veel onduidelijker. Toegegeven, in het 17de-eeuwse Frankrijk, waar een zekere voorliefde voor ordening zich opdroeg, werd er een 'suite' van dansen vastgelegd: allemande, courante, sara-bande, gigue... Maar dit dateert van ongeveer het midden van die eeuw. Feit is dat de volgorde van de dansen teruggaat op de diverse choreografische praktijken die zich in de 16de eeuw hadden ontwikkeld. Dit is onder meer het geval bij de eerste danssuites die vanaf begin 17de eeuw in Duitsland werden gecomponeerd. Zodra deze dansen niet meer dienden als begeleiding van de dansers, ondergingen ze een metamorfose en evolueerden ze tot eenvoudig vermaak van de instrumentisten en hun toehoorders. De *Pavane* van Scheidt is een mooi voorbeeld van deze praktijk. Deze ware mengmoes wordt hier verduidelijkt aan de hand van enkele stukken uit het Europese repertoire van de 18de eeuw.

Aangezien dit alles nog in volle ontwikkeling was, bleef de benaming van de vormen lange tijd nogal onduidelijk. Dit is onder meer het geval met de *Canzona* van de Pool Mielcewski. Aangezien deze geschreven is voor twee violen en basso continuo (waaraan wij een altpartij hebben toegevoegd) staat ze eigenlijk veraf van het polyfone principe van de canzona uit de renaissance. Haar vorm bestaat in een opeenstapeling van diverse elementen die afkomstig zijn van zowel sonatedelen als delen van dansmuziek, met zelfs enkele elementen uit de volksmuziek. De titel '*Capriccio*' was juist geweest. Ook Salaverde, een Spaanse muzikant die in

Rome verbleef, gebruikte de benaming '*canzona*'. Nochtans ligt dit stuk, met zijn verschillende secties en de quasi theatrale dialoog tussen een hoog en een laag klinkend instrument, volledig in de lijn van de principes van de eerste sonates. Het contrast tussen deze twee composities en die van de Venetiaan Legrenzi is groot. Deze laatste begon op het einde van de 18de eeuw het materiaal strikter te ordenen, met in dit geval drie delen: snel, traag, snel.

De sonatevorm werd overal in Europa aangenomen – behalve in Frankrijk, waar ze pas later opdook – en componisten hanteerden haar elk op hun eigen manier. Onder de naam van 'Signor Pach' vindt men in de bibliotheek van Gustav Düben in Stockholm een sonate terug die thans wordt toegeschreven aan een neef van J.S. Bach, Johann Michael. Het is vierstemmig, maar de partij van de eerste viool treedt duidelijk op de voorgrond. De sonate omvat verschillende, onderscheiden secties: eerst is er een beweging in een gematigd tempo, waarbij de viool concorderend speelt, dat eindigt met een soort klein 'ballet' in een drieledig ritme; dan volgt een fugatische sectie waarvan het thema gekenmerkt wordt door gepunte ritmes, wat nogal Frans klinkt; ten slotte krijgen we een klein adagio, dat als overgang dient, en een tweede fugatische sectie op het dansritme van een gigue.

De *Sonata Monke* (zo is de enige, in Oxford bewaarde handgeschreven bron getiteld) van de Luikenaar Lambert Pietkain, een van de musici van de Sint-Lambertuskathedraal, is verwant aan de Venetiaanse sonates uit die tijd. Alhoewel het karakter doet denken aan de geest van de 'batailles', eindigt de sonate met een langzame sectie.

François Couperin is ongetwijfeld een van de belangrijkste figuren die tijdens de laatste jaren van de 17de eeuw de Italiaanse sonate in Frankrijk 'invoerde'. Hij werd nagevolgd door talrijke andere componisten, waaronder Louis-Antoine Dornel. De vorm van diens uitzonderlijke *Sonate en quatuor* staat echter ver af van de Italiaanse voorbeelden en verschilt niet zo veel van de sonate van Johann Michael Bach. De eerste beweging laat een afwisseling horen tussen trage en snelle secties. Nadien volgen een fugatische beweging, een drieledige trage beweging vol mooie harmonieën en expressieve dissonanten, en ten slotte opnieuw een fugatische beweging.

Met de figuur van Purcell, de "Engelse Orpheus", zetten we een punt achter deze tournee door Europa. Van hem horen we een *Fantasia* op een herhaalde bas, een favoriet genre van de Engelsen die dit een '*ground*' noemden. De vindingrijkheid van de partijen van de drie violen kent slechts haar gelijke in de *maestria* van de Italiaanse virtuozen!

Jerôme Lejeune

Vertaling: Xavier Verbeke

Clematis

De clematis is een welriekende bloem die symbool staat voor het principe van idealisme en creativiteit. Vandaar dus de naam van dit barokmuziekensemble: “creativiteit” omdat dit repertoire slechts tot leven kan komen door een interpretatie die gebaseerd is op het momentane en op vernieuwing, “idealisme” omdat alleen respect voor de authentieke bronnen een dergelijke creativiteit mogelijk maakt.

In 2001 richtte de violiste Stéphanie de Failly het Ensemble Clematis op, dat zich toelegt op het weinig bekende repertoire van de 17de eeuw. Het wijdt zich zowel aan het uitgebreide Italiaanse repertoire als aan Duitse en Franse werken, zij het met een bijzondere belangstelling voor de vergeten werken van componisten uit de Lage Landen, zoals Nicolaus à Kempis, Carolus Hacquart en Gioseffo Zamponi. Het Ensemble Clematis reconstrueerde diens opera *Ulysse all'isola di Circe*, die in 1650 in Brussel in première ging, en voerde die opnieuw uit.

Clematis heeft een wisselende samenstelling en verzamelt rond zijn oprichtster musici die worden gekozen op basis van de uiteenlopende muzikale projecten van het ensemble. Allen zijn ze actief in de beste barokensembles van het moment. Behalve in België heeft het ensemble al vele concerten gegeven in het buitenland: Nederland, Duitsland, Frankrijk, Italië, Spanje, Israël, Polen, Canada, Bolivia, Mexico, Rusland...

Met zijn concerten en rijke discografie (bij RICERCAR), die met talrijke prijzen werd bekroond en enthousiaste kritieken oogstte, heeft Clematis in luttele jaren naam gemaakt als een ensemble met een uitstekende reputatie op het gebied van de barokmuziek.

Clematis werkt ook samen met andere ensembles, met name het Chœur de chambre de Namur.

Sinds 2018 wordt Clematis geleid door een duo, bestaande uit de violiste Stéphanie de Failly en de klavecijnist Brice Sailly.

Clematis heeft een programmacontract met de Fédération Wallonie-Bruxelles.

30CC
Annick Dumalin
Robrecht Penders
Yves Gasia

Artistiek directeur /
Artistic Director
ARTS/SCÈNE
PRODUCTION
Bernard Mouton

Communicatie & pers /
Communication & press
30CC
communicatie@30CC.be

Info
016 27 42 40
30CC.be
info@30CC.be

30CC en OPUS 3 danken van harte allen die hebben bijgedragen tot de realisatie van de 22ste editie van Zomer van Sint-Pieter: het stadsbestuur van Leuven, het bestuur en het team van 30CC en in het bijzonder ... de artiesten en het publiek!

30CC and OPUS 3 want to thank everyone involved in creating this 22nd edition of Zomer van Sint-Pieter: the city council of Leuven, the direction and team of 30CC and especially ... the artists and the audience!

CONCERTTIPS

Zin in meer klassieke muziek? Check dan alvast deze concerttips voor het seizoen 2023-2024. Op www.30CC.be ontdek je uiteraard het volledige programma.

Fancy more classical music? Check out these concert tips for the 2023-2024 season. Of course, you can discover the full programme on www.30CC.be.

03.10.23
din - Tue
Schouwburg

Legros, sterzanger van Gluck
Legros, star singer of Gluck
REINOUD VAN MECHELEN & A NOCTE TEMPORIS

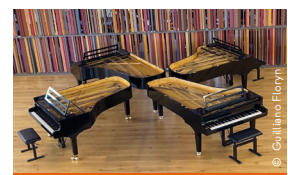
22.10.23
zon - Sun
Schouwburg

Sjostakovitsj Celloconcert
Shostakovich Cello Concerto
YIBAI CHEN & BELGIAN NATIONAL ORCHESTRA

05.11.23
zon - Sun
Minnepoort

Openingsconcert veelbeLEUVEND
20 muzikanten, 4 Steinways en 3 concerti van Bach!
Opening concert veelbeLEUVEND
20 musicians, 4 Steinways and 3 Bach concertos!

21.01.24
zon - Sun
Wagehuys

Quatuor pour la Fin du Temps
veelbeLEUVEND - jong klassiek
BRECHT VALCKENAERS & FRIENDS

